# מראי מקומות - קידושין

## דף ה:

**א. אמר רבא שתי תשובות בדבר... ועוד, כלום חופה גומרת וכו', א"ל אביי וכו', ר' הונא נמי ה"ק, ומה כסף שאינו וכו'**

ע' **באבי עזרי** (אישות ג', י"ג) שכ' בביאור השו"ט בין אביי ורבא, ע"פ מה שחקר בגדר חופה (על דרך מה שהבאנו לעיל מהגר"ח שמואלביץ), דרבא ס"ל דאין שום ענין של קנין בחופה, והיינו שאמר דאין ללמוד חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין, דחופה שע"י קידושין אינו בגדר קנין, ולכן אין שייך ללמוד ממנה חופה שלא ע"י קידושין, דצריך להיות בגדר קנין. וע"ז השיב אביי, דר' הונא ס"ל דגם חופה שע"י קידושין בגדר קנין הוא, וא"כ שפיר יש ללמוד ממנה גם לחופה שלא ע"י קידושין.

**ב. אבל נתן הוא ואמרה היא ספיקא היא וחיישינן מדרבנן**

הק' **הרשב"א**, אמאי אינה מקודשת גמורה, הא אמרי' לקמן דהי' מדבר עמה על עסקי גיטין וקידושין ונתן לה ולא פירש, ריה"ג אומר דיו ומקודשת, וכאן לכאו' הו"ל מדבר עמה על עסקי קידושיה. ותי' דמיירי הכא דמעיקרא לא אמר לה כלל. ואע"פ שהדברים מראין דלדעת מה שאמרה לו נתן הוא וכמי שפי' דמי, מ"מ העדאת עדים בעינן, דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקידושיו. וא"כ, כיון שלא פירש בשעת קידושין, ואפשר דלשם מתנה נתן ולא לשם קידושין, אע"פ שהוא מודה דלשם קידושין נתן לה כמו שאמרה, אפ"ה אין כאן עדות שמיעה ולא ראי' לשם עדות, אלא שהם דנין כוונת הלב, ולכן אין כאן עדות. ולכאו' תמוה, דבדבור הקודם כ' הרשב"א דמה דנתן הוא ואמרה היא לא מהני, היינו משום דכי יקח משמע שכל הלקוחין, דהיינו הנתינה והאמירה, תלוין בו, וכשאמרה היא הו"ל כי תקיח את עצמה. וא"כ, למה צריך ג"כ לומר דהוי חסרון בעדים, הרי החסרון הוא במה דתקח את עצמה.

**ובחי' ר' שלמה** (נדרים א') כ' לבאר דברי הרשב"א, דבאמת בעינן שניהם, דאם משום הא דבעינן עדות, הרי יכולין לגמור הדבר ע"י דבורה, דהא היא ג"כ א' מבעלי הדברים, והדין הוא דיכולין לגמור הדבר ע"י דבורים של בעלי הדברים (דהיינו, דאם א' מבעלי הדברים ביאר המעשה שהם עושים, אמרי' דגם חבירו מכוון לכך, אם אינו סותר דברי חבירו). אולם זהו רק אם אנו יכולים לגמור הדבר ע"פ דבור שלה, אבל כיון דהתורה הקפידה שיהי' גמר הדבר ע"י דבור שלו, א"כ צריכים דבור שלו דוקא. ועכ"ז הק' הרשב"א, דאולי ע"י דבור שלה יהי' נחשב כמו מדבר עמה על עסקי קידושין, וע"ז תי' דכיון שהוא לא אמר כלום, א"כ שוב יש חסרון בהעדות, דהעדים אין יודעים דכוונתו לקדש מדברי עצמו, אלא מאומדן לבם, א"כ אי"ז נחשב עדות.

**וע"ע בחי' רעק"א** (לקמן ו.) דביאר דברי הרשב"א באו"א (ע"פ מש"כ שם דכיון דעיקר הקידושין מצידו, א"כ אין העדים צריכים לראות אלא מעשה קידושין שלו, ואינם צריכים לדעת שהיא מסכמת, ואי"ז חסרון בעידי קידושין), דהי' שייך לצדד דמעשה קידושין שלה הוא ג"כ מעשה קידושין, וא"כ, אף אם אין העדים יודעים דעתו בשעת מעשה, מ"מ מהני כיון שיודעים ורואים דעתה ומעשה שלה, ואם עכ"פ אינו כנגד רצונו, יכולה להיות מקודשת עפ"ז. ולכן חי' התורה דכי יקח, דהיינו דעיקר מעשה הקידושין מצידו דוקא, ומה שהיא עשתה לא סגי. ומ"מ הק', דאולי יש לנו עדות ברורה על המעשה קידושין שלו, דיש ראי' מאמירתה על כוונתו, וע"ז תי' הרשב"א דכיון דיש לחוש שמא נתן לשם מתנה, ולא כוון למעשה קידושין, ומה שביאר לנו אח"כ לא מהני, כיון דלא היו עדים בשעת מעשה, ולכן לא מהני מה שנתן הוא ואמרה היא. (ובעיקר קו' הרשב"א, ע' מה שהבאנו למטה מהתורת גיטין).

**ג. וחיישינן מדרבנן**

הק' **הר"ן** (א:), אם ספק הוא, איך חיישינן רק מדרבנן, הא לכאו' צריכים לחוש מדאורייתא. ודייק מלשון **הרי"ף** דס"ל דבאמת אינו ספק כלל, אלא דודאי אינו קידושין, אלא דהחמירו רבנן, ולשון ספיקא לאו דוקא. אולם הביא מלשון **הרמב"ם** דלא כ' אלא דספק קידושין הוא, ולא הביא לשון "מדרבנן". וכ' דאולי כיון דספק הוא, באמת מדאורייתא יכולין לאוקמה אחזקתה, ושתהא מותרת להנשא, ורק משום חומרא דערוה החמירו, ולכן שפיר אמרי' דחיישינן "מדרבנן". וע"ע **במאירי**, שכ' דאע"פ דספק תורה הוא, מ"מ אף בספקות של תורה אין מחמירין אלא מדרבנן, וכשי' **הרמב"ם**. וע' **בשו"ת רעק"א** (ל"ז, ד"ה ובזה נראה), דהבין בכוונת הר"ן דבא לחדש דאף בספיקא דדינא מוקמינן לה אחזקתה, ולזה הביא הר"ן ראי' מכל תיקו דאמרי' דמוקמי' ממון על חזקתו, והביא מתיקו דוקא, ולא מעיקר הדין דתקפו כהן מוציאין מידו, שהוא ספק במציאות.

**ה. למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים**

הק' **האבני נזר** (אהע"ז ת"א), מה שייך כאן כל הענין של ידים, הרי בשלמא בנדרים, שיש דין של ביטוי שפתים, שפיר בעינן קרא לרבויי ידות, אבל בקידושין, דאפי' מדבר עמה על עסקי קידושין מהני, וכל האמירה הוא רק לגלות שנתינה זו לשם קידושין הוא, א"כ לכאו' אי"צ לתורת יד כלל, ומהני אומדנא דמוכח שקידשה לעצמו, וא"כ איך שייך כלל כל הנדון של ידות כאן [ולכאו' הי"ל להק' יותר מזה, דהא בהסוגיא בנדרים (ו:) מבואר לכאו' דשאלת הגמ' אם יש יד לקידושין או לא הוא אפי' לענין ידים מוכיחות, ולא רק לענין ידים שאינם מוכיחות, ומשמע לכאו' דהבין האבנ"ז דאף בידים שאינם מוכיחות שייך להק' כן, דאף דהידים מצד עצמם אינם מוכיחות, מ"מ יש אומדנא דמוכח דכוונתו לקדשה, ועדיין צ"ע]. ותי' ע"פ **הרשב"א** שהבאנו לעיל בענין נתן הוא ואמרה היא, דאף שיש לנו אומדנא על כוונתו, מ"מ יש כאן חסרון מצד העדאת העדים, וא"כ אף שיש אומדנא

המשך בעמוד הבא

# מראי מקומות - קידושין

## דף ה: (המשך)

דכוונתו לקדשה, מ"מ אינה מקודשת.

**וע"ע בתורת גיטין** (סוס"י קמ"א) שכ' דמה דמרבינן ידים בקידושין וכדו', היינו משום ד"בקידושין וגירושין אפי' איכא אומדנא דמוכח טובא לא מהני עד דאיכא דיבור". דהיינו, דס"ל להתו"ג שבאמת יש דין דיבור בקידושין, וא"כ כל זמן שאין כאן דיבור לא מהני, וא"כ שפיר דנין אם ידים מוכיחות מהני או לא, דאף אם ידוע כוונתו, מ"מ הכל תלוי אם יש כאן דיבור או לא. והביא ראי' ליסודו מהא דנתן הוא ואמרה היא, דאף דאין לך אומדנא דמוכח גדולה מזה, מ"מ לא מהני, דהא צריך דיבור דוקא.

**אולם** ע"ע **בחזון איש** (אה"ע ל"ח, ז') שביאר הענין באו"א, דבאמת בכל חלות צריך ידיעה על הגמירות דעת של העושה. וכל זמן שאינו מברר דבריו בברירות, אין לנו ראי' על גמירות דעתו, דלעולם יכול לומר דלא נתכוונתי לכך אלא לכך. וע"ז חי' התורה דלגבי נדרים סגי אפי' בידות, אף דבשאר דברים לא יהי' זה ראי' על גמירות דעתו, ומסתפק הגמ' שם לענין קידושין, אם מרבינן ידות [ומשמע קצת מדבריו, דאולי מה שריבה התורה ידות לנדרים, הוא משום דחמירי להו לאינשי, ולכן גומר דעתם אף ביד, ואולי זהו היסוד של הספק לענין קידושין ג"כ. ולכאו' יוצא נפק"מ גדולה בין החזו"א ושאר האחרונים, דהיינו אם מהני ידות במקח וממכר, דלפי שאר האחרונים, פשוט דמהני, דאי"צ אלא ראי' על כוונתו, וידות ודאי ראי' הוא. ולפי החזו"א, אי"ז ראי' ברורה על גמירות דעתו, ורק בנדרים ואולי בקידושין חידשה התורה דמהני].

וע"ע **בקהלות יעקב** (ו', א') שכ' דבלא הפרשה של ידות, אף שיש אומדנא, מ"מ אינו בלבו ובלב כל אדם, וא"כ יהי' עדיין בגדר דברים שבלב, ולכן צריך לפרשה של ידות לחדש דאמירה הוא, וממילא אינו בלבו [ולכאו' לפי דבריו הוי ידות דין דוקא בקידושין, דלא מהני בשאר מו"מ, דבשאר מו"מ שפיר יהי' דברים שבלב, ועל דרך מש"כ לפי החזון איש].